

Muistoja Uuden Tien alkuvaiheista

Uusi Tie -lehden syntysanat lausuttiin maaliskuun alussa v. 1964. Helsingin Evankelioivien nuorten, kolmen herätyshenkisen nuorten ryhmän yhteenliittymän, oli määrä järjestää maaliskuussa kaksi- viikkoinen nuorten evankelioimisristiretki Lestadiolaisen lähetysyhdistyksen rukoushuoneessa. Vierailivat puhujat oli kutsuttu neuvotteluun, joka pidettiin rukoushuoneessa maaliskuun toisena päivänä, noin viikkoa ennen kokoussarjan alkamista. Kutsua noudattivat vain kouluneuvos Martti E. Miettinen ja evankelista Arvo Silventoinen. Varsinaisesta neuvottelusta ei näin ollen tullut mitään. Meitä oli paikalla vieraittemme lisäksi kolme nuorten vastuunkantajaa. Keskustelu kääntyi kirkolliseen tilanteeseen. Tuli esille, etteivät olemassa olevat kristilliset lehdet palvelleet herätyskristillistä rintamaa. Kotimaa ei huolinut herätyskristillisyyden edustajien tarjoamia kirjoituksia, joissa tuotiin esille huolestuminen kirkollisesta tilanteesta. Sana taas evankelioimislehtenä vältti kiistaa aiheuttavien kysymysten käsittelemistä. Keskustelussa Martti Miettinen esitti ajatuksen sellaisen lehden perustamisesta, jossa nimenomaan herätyskristillisyyden ääni pääsisi vapaasti esille.

Viikon päästä kokoonnuttiin neuvottelemaan asiasta vähän suuremmalla joukolla. Tuolloin olivat jo mukana kolme Marttia, jotka tulivat olemaan lehden kantavana voimana alkuvuosina: Martti Miettisen lisäksi Sisälähetysseätiön palveluksessa ollut pastori Martti Häkkinen ja Helsingin Raamattukoulun palveluksessa ollut pastori Martti Kaipainen. Asiaa päätettiin viedä eteenpäin. Lestadiolaisen lähetysyhdistyksen rukoushuoneessa pidettiin laajempi neuvottelu 27.4. Läsneä olleet noin 25 veljeä asettuivat yksimielisesti kannattamaan hanketta ja valitsivat toimikunnan toteuttamaan sitä.

Kesällä 1964 jaettiin eri puolilla maata 17.000 uuden lehden esitettä. Palautetta tuli vähän, eikä se ollut rohkaisevaa. Sen sijaan saimme rohkaisua varsin yllättävältä taholta. Elokuussa pidettiin Helsingissä Pohjolan Evankelisen Neuvoston kokous, jossa oli vieraana mm. Kristillisten kirkkojen kansainvälisen neuvoston puheenjohtaja Carl McIntire. Martti Miettinen kertoi hänelle lehtihankkeesta ja siihen liittyvistä talousvaikeuksista. McIntire lupasi pyytää Amerikassa olevilta uskonystäviltä 25.000 dollaria lehden alkuvaikeuksien voittamiseen. Tältä pohjalta lehtitoimikunta ryhtyi suunnittelemaan näytenumeroa ja perustamaan osakeyhtiötä lehden kustantajaksi.

Uuden lehden nimi tuotti melkoisesti päänvaivaa. Nimen keksiminen annettiin Martti Häkkinen tehtäväksi. Ensimmäinen tuli esille lyhyt nimi Tie. Se ei kuitenkaan voinut tulla kysymykseen, koska jokin tienrakentajien yhdistys julkaisi lehtenä Tielehteä. Ja niin päädyttiin lopulta nimeen Uusi Tie. Muistiinpanoissani nimi esiintyy ensi kerran näytenumeron suunnittelukokouksen yhteydessä 16.9. Näytenumeron julkaiseminen ajoitettiin niin, että sitä voitaisiin jakaa Kirkkokansan herätyspäivillä Messuhallissa pyhäinpäivän aikaan. Näytenumero valmistettiin pääasiassa talkoovoimin. Se ilmestyi 29.10.1964. Painosmäärä oli 60.000. Olimme kokemattomia sanomalehden tekemisessä, ja niin näytenumero oli journalistisesti haparoiva ja siinä oli melkoisesti painovirheitä. Kuitenkin näytenumeron sisältö osoitti selvästi lehden tulevan linjan. Pääkirjoituksessa näytenumeron päätoimittaja Martti Kaipainen hahmotteli lehden ohjelman. Uskollisena Raamatulle lehti pitäisi esillä herättävää ja uskovia rakentavaa sanaa sekä ohjaisi uskovia Jumalan valtakunnan työhön. Lehti arvioisi kirkollisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä Raamatun valossa ja tarttuisi tarvittaessa kovinkin ottein epäkohtiin. Tarkoituksena oli myös koota kirkon piirissä olevaa herätyskristillistä rintamaa. Luonnollisesti lehdessä tulisi olemaan uutisia Jumalan valtakunnan työstä sekä kotimaassa että eri puolilla maailmaa.

Miten sitten uuden herätyskristillisen lehden perustamiseen suhtauduttiin? Kotimaa vastusti hanketta. Kirkollisen rintaman asenne heijastui kärjistetyksi erään pappismiehen toteamuksessa: ”Nyt kolme suurta Marttia perustaa itselleen uutta lehteä saadakseen tarpeekseen haukkua kirkkoa.” Myös kolme valtakunnaallista evankelioimisjärjestöä, Kansan Raamattuseura, Sisälähetysseätiö ja

Helsingin Raamattukoulu, suhtautuivat kielteisesti Uuteen Tiehen, koska ne kokivat lehden evankelioimistyön kenttää hajottavaksi tekijäksi. Niinpä Martti Häkkinen ja Martti Kaipainen eivät saaneet työnantajiltaan lupaa toimia lehden päätoimittajana. Useat uskovat, joiden mielestä uuden lehden perustaminen oli sinänsä hyvä ajatus, pitivät sitä toivottomana yrityksenä. Siksi muutamat alussa hankkeessa olleet veljet vetäytyivät siitä pois. Uusi Tie löysi vastakaikua lähinnä em. evankelioimisjärjestöistä riippumattoman, yleistä pappeutta korostavan herätysliikehännän piiristä. Tällaista liikehdintää esiintyi mm. Satakunnassa, Heinolan ja Jyväskylän seudulla, Lempäälässä, Sämingissä ja Keravalla, nuorten keskuudessa Helsingissä ja Tampereella sekä opiskelijoiden keskuudessa Ylioppilaslähetyksessä.

Tässä liikehännässä mukana olevat kuuntelivat mielellään esim. Kirkkokansan herätyspäivien sanomaa ja useiden Sisälähetysseuran ja Helsingin Raamattukoulun työntekijöiden julistusta. Suuri osa tästä elämänsykkeestä ohjautui sittemmin Kansanlähetysten uomaan.

Näytenuumeron vastaanotto ei ollut kovin suopea. Tilauksia tuli varsin hitaasti. Perustajien tuntoja kuvaa katkelma erään mukana olleen veljen joulun alla kirjoittamasta kirjeestä: ”Uusi Tie on kerta kaikkiaan jumissa. Tilauksia on vain 500, toimittajista ei hajuakaan. Lehteä ei voi aloittaa muutoin kuin hullussa uskossa.” Tilanne oli siis kaikkea muuta kuin valoisa, kun perustetun Kustannus Oy Uuden Tien johtokunta kokoontui ratkaisevaan kokoukseensa 29.12. puheenjohtajansa Martti Kaipaisen johdolla. Tilauksia oli tullut tuhatkunta. Näytenuumeron valmistaminen oli vienyt suurimman osan yhtiön 10.000 markan suuruisesta alkupääomasta. Amerikasta luvatuista 25.000 dollarista oli tullut vasta 1.000, eikä lisävastuksista ollut varmuutta. Arvioidun 4.000 kappaleen levikin turvin lehti voisi ilmestyä vain toukokuun loppuun asti. Kokouksesta soitettiin teol. yo Per-Olof Malkille, joka oli sairaana. Häneltä kysyttiin, voisiko hän tulla Uuden Tien toimitussihteeriksi, jos lehti alkaisi ilmestyä. Hän oli valmis keskeyttämään opintonsa joksikin aikaa ja ottamaan tehtävän vastaan. Niin päätimme ryhtyä julkaisemaan Uutta Tietä alkuperäisen suunnitelman mukaan vuoden 1965 alusta lähtien luottaen siihen, että Herra pitäisi asiastaan huolen. Päätoimittajaksi lupautui Sääksmäen seurakunnan kirkkoherra Elja Penttilä oman toimensa ohella.

Kun seuraavassa tarkastelen kustannusosakeyhtiön alkutaivalta, rajoitun pääosin viiteen ensimmäiseen toimintavuoteen, siis vuosiin 1965–69.

Yhtiö joutui aloittamaan toimintansa varsin vaatimattomissa ulkonaisissa puitteissa. Uusi Tie oli Evankelioivien nuorten alivuokralaisena Ison Roobertinkadun varrella. Huoneisto oli Uuden Tien hallinnassa arkisin klo 17:ään asti, illalla siellä kokoontui nuorten Maallikkokoulu. Toimittajan työhuoneena oli ikkunaton keittiö. Yhtiöllä ei ollut juuri mitään omaisuutta – konekirjoitukseenkin käytettiin lainakonetta.

Alkuvuosina Uudella Tiellä oli vain yksi kokotoiminen toimittaja ja muutamia osatoimisia aputoimittajia. Siksi vapaaehtoisten avustajien panos oli ratkaiseva. Ahkerimpia kirjoittajia olivat kolmen Martin lisäksi pastori Olavi Peltola, maisteri Eero Hirvonen ja hovioikeudenneuvos Paavo Hiltunen. Koska päätoimittaja asui kaukana, johtokunnasta ja toimitussihteeristä muodostuvalla toimituskunnalla oli tärkeä merkitys. Viikoittaisissa kokouksissa käsiteltiin mm. tulevat pääkirjoitukset. Toimitussihteerinä toimivat alkuvuosina Per-Olof Malkin lisäksi teologian kandidaatit Orvokki Teini (sittemmin Harjuvaara) ja Marjatta Kyyhkyinen.

Lehtitilauksista ja talousasioista huolehti yhtiön toimisto. Olin vastuussa siitä ensin osatoimisena ja sitten vapaaehtoisena työntekijänä, kunnes v. 1970 Reino Sirviö tuli kokotoimiseksi talouspäälliköksi.

Kansanlähetysten synnyttyä v. 1967 yhtiössä tapahtui merkittäviä muutoksia. Pastori Eino J. Honkanen tuli yhtiön palvelukseen päätoimittajaksi. Hänen tulonsa merkitsi lehden linjan vakiintumista.

Vuosikymmenen lopussa vakituisia toimittajia olivat päätoimittajan lisäksi teol. kand. Leena Leppäkumpu (sittemmin Huhtaniemi) ja valtiot. kand. Ulla Vikman (sittemmin Riutta). Yhtiön toimitilakysymys sai ratkaisunsa, kun syksyllä 1967 päästiin muuttamaan Kansanlähetyksen alivuokralaiseksi Kaisaniemen katu 13:een.

Heti liikkeelle lähdettyään Uusi Tie joutui kirkollisen keskustelun helteeseen. Alkuvuosina taitettiin peistä mm. jumalanpilkasta, uudesta moraalista, liberaaliteologiasta, Kirkkojen maailmanneuvoston ekumeniasta, Rooman kirkosta, kommunismista, vallankumousteologiasta, radiosta, televisiosta ja koulu-uudistuksesta. Kaikissa näissä kysymyksissä lehti pyrki edustamaan kirkasta raamatullista linjaa. Vastustajien mielestä Uusi Tie edusti kirkollista ääriinjaa.

Ensimmäisen ilmestymisvuoden aikana Uuden Tien levikki nousi 6.000:een. Kahtena seuraavana vuotena levikki oli n. 10.000. Sitten, Kansanlähetyksen synnyttyä, levikki alkoi nousta parin tuhannen vuosivauhdilla ollen 60-luvun lopussa n. 13.500. Levikin kasvussa olivat avainasemassa levikkipäälliköt, ensin Eino Heikkinen ja sittemmin Miika Peuhkuri, sekä asiamiehet, joita v. 1969 oli yli 1.200.

Kuten oli odotettua, yhtiön talous joutui kovalle koetukselle jo ensimmäisenä keväänä. Carl McIntiren lupaamasta 25.000 dollarista saatiin lopulta vain 3.000. Niinpä jouduttiin turvautumaan talouskampanjaan. Tämä toistui useana seuraavana keväänä. Syksyisin voitiin käyttää seuraavan vuoden tilausmaksuja. Näin selvittiin monta vuotta ilman pankkilainaa. Viiden ensimmäisen vuoden kertyvä alijäämä oli n. 100.000 mk osakepääoman ollessa vain 51.000 mk. Tästä eräs osakas sai aiheen vaa-tia toistuvasti yhtiön asettamista selvitystilaan, mutta eteenpäin vain menttiin.

Aluksi yhtiöllä oli tarkoitus keskittyä Uusi Tie -lehden julkaisemiseen – olihan siinäkin tekemistä enemmän kuin kylliksi. Kuitenkin jo keväällä 1965 eduskunnassa käytyyn jumalanpilkkakeskusteluun liittyen hovioikeudenneuvos Paavo Hiltunen tarjosi yhtiölle kustannettavaksi kirjoittamaansa kirjasta ”Jumalanpilkkua, mitä Raamattu ja laki siitä sanovat”. Tästä alkoi yhtiön kirjakustannustoiminta. Aluksi se oli suunnittelematonta. Toiminta vakiintui vasta Eino Honkasen tultua yhtiön palvelukseen – hän toimi myös kustannusjohtajana. 60-luvun lopulla julkaistiin alle kymmenen uutta nimikettä vuodessa. Huomattavimmat tuolloin kustannetut kirjat olivat Haralan Popoffin kirja ”Olin kommunistien vanki” ja Richard Wurmbrandin kirja ”Kristus rautaesiripun takana”. Wurmbrandin kirjaa painettiin yhteensä 35.000 kpl (viimeinen eli 11. painos v. 1973).

Parina ensimmäisen vuotenaan yhtiö ikään kuin riippui ilmassa, ilman kiinteää yhteyttä hengelliseen herätysliikkeeseen. Tästä johtuen lehden levikin kasvu pysähtyi. Kansanlähetyksen syntyminen v. 1967 merkitsi ratkaisevaa käännettä yhtiön toiminnassa: Kansanlähetyksestä tuli se hengellinen liike, jonka elämään Uusi Tie -lehti läheisesti liittyi. Itse asiassa Uusi Tie oli valmistanut tietä Kansanlähetykselle kokoamalla herätysrintamaa ja toimimalla suunnannäyttäjänä. Lehti teki myös mahdolliseksi Kansanlähetyksen nopean leviämisen. Kansanlähetyksen vaikutuksesta ulkolähetyksen osuus lehdessä lisääntyi huomattavasti. Levikki kääntyi nousuun ja ilmoitustulot lisääntyivät. Yhtiö hyväksyttiin Kansanlähetyksen piirissä olevien järjestöjen yhteiskustantajaksi. Sopimuksen seurauksena yhtiöön muodostui lehtiperhe. Uuden Tien rinnalle tulivat Valoa Idässä -niminen slaavilaislähetykslehti, nuorten lehti Lieke, teologinen aikakauslehti Raamattu ja seurakunta, kahdesti vuodessa julkaistu lähetykslehti Vie Sanoma ja viimeisenä lastenlehti Tuikku v.1971. Yhtiön kirjojen vähittäismyynti siirrettiin Kansanlähetyksen kirjapalvelulle, kunnes tämä v. 1971 siirtyi Uuden Tien myyntiosastoksi. Vaikka Uusi Tie -lehdestä tuli Kansanlähetyksen epävirallinen äänenkannattaja, se tahtoi edelleen palvella koko kirkon piirissä olevaa herätyskristillistä rintamaa. Näin lehti löysi 60-luvun lopulla sen aseman ja tehtävän, joka sillä edelleenkin on.

1970-luvulle tultaessa yhtiö oli päässyt haparoivasta alusta määrätietoiseen toimintaan niin lehtien kuin kirjojenkin julkaisemisessa. Kansanlähetysten synnyttyä Uusi Tie oli löytänyt oman tehtävänsä kirkkomme kentässä. Taloudellisesti yhtiö ei ollut päässyt jaloilleen. Saavutetulta toiminnalliselta perustalta oli kuitenkin hyvä ponnistella eteenpäin.

Lähde: Kansallisarkisto